

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 28/01/2019

Adam Bodnar

IX.517.44.2015.MK

**Pan
Joachim Brudziński
Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji**

Szanowny Panie Ministrze

W wystąpieniu z dnia 15 września 2014 r. (nr sprawy jak wyżej) Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę na potrzebę uregulowania w przepisach rangi ustawowej zagadnień dotyczących przeprowadzania badań medycznych osób zatrzymanych przez funkcjonariuszy Policji, Biura Ochrony Rządu i Straży Granicznej w obecności funkcjonariuszy tych służb. Obecność osób trzecich przy badaniu medycznym stanowi ingerencję w konstytucyjne prawo do prywatności i w związku z tym wymaga uregulowania tych kwestii w ustawie. W odpowiedziach udzielonych pismami z dnia 20 października 2014 r. (BMP-0790-4-7/2014/PS) i 24 sierpnia 2015 r. (BMP-0790-1-9/2015/PS) Rzecznik został poinformowany, że prowadzone są prace nad zmianą ustawy o Policji, które mają na celu uregulowanie na poziomie ustawy także materii przeprowadzania badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję. Analogicznie, w przepisach rangi ustawy miały zostać unormowane kwestie badań lekarskich osób zatrzymanych przez funkcjonariuszy innych służb podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

Zarówno ustawa o Policji, jak i ustawa o Straży Granicznej, były w ostatnim czasie wielokrotnie nowelizowane. Przy każdej kolejnej nowelizacji Rzecznik oczekiwał, że zostaną zrealizowane zapowiedziane zmiany, jednak mimo upływu trzech lat do unormowania przedmiotowych zagadnień na poziomie ustawowym nie doszło.

Zmianie uległy natomiast regulacje dotyczące Biura Ochrony Rządu, które z dniem 1 lutego 2018 r. zostało zastąpione przez nową formację, Służbę Ochrony Państwa. W ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa, jak również w wydanym na jej podstawie rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie trybu przeprowadzania badań lekarskich osób ujętych przez funkcjonariuszy Służby Ochrony Państwa, nie zawarto przepisów odnoszących się do obecności funkcjonariuszy tej służby przy przeprowadzaniu badań medycznych osób zatrzymanych. Brak odnośnych regulacji oznacza, że funkcjonariusze Służby Ochrony Państwa, niezależnie od okoliczności, nie są uprawnieni do uczestniczenia przy badaniu medycznym osoby zatrzymanej.

Działania podejmowane w związku z badaniem wniosków wpływających do Biura RPO doprowadziły ponadto do ustalenia, że właściwego uregulowania wymaga także kwestia wykonywania badań i zabiegów medycznych osobom pozbawionym wolności w obecności funkcjonariusza Policji w dalszych stadiach postępowania karnego. Chodzi tu o osoby tymczasowo aresztowane oraz skazane, konwojowane przez Policję do placówek medycznych w ramach czynności procesowych w celu przeprowadzenia badań na polecenie organu dysponującego, jak również o osoby, wobec których w trakcie konwojowania do sądu, prokuratury bądź jednostki penitencjarnej, zachodzi nagła konieczność udzielenia pomocy medycznej.

Żaden przepis ustawy o Policji nie odnosi się do realizacji konwojowania osób pozbawionych wolności, w szczególności zaś do kwestii obecności funkcjonariusza przy przeprowadzaniu badań i wykonywaniu zabiegów medycznych. Materię tę regulują jedynie przepisy Zarządzenia nr 360 Komendanta Głównego Policji¹. Przepis § 32 ust. 1 pkt 1 Zarządzenia stanowi, że po przybyciu konwoju do zakładu opieki zdrowotnej w celu wykonania badania lekarskiego lub zabiegu medycznego funkcjonariusze Policji winni ustalić z lekarzem dyżurnym lub inną osobą wyznaczoną do wykonania badania albo zabiegu, sposób postępowania wobec osoby konwojowanej zapewniający bezpieczne przeprowadzenie niezbędnych czynności medycznych, w tym pozostawienie założonych kajdanek oraz przeprowadzenie badania lub zabiegu w obecności konwojenta, jeżeli nie ma

¹ Zarządzenia nr 360 KGP z dnia 26 marca 2009 roku w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń.

w tym zakresie przeciwwskazań natury medycznej. Z przywołanego przepisu wynika zasada wykonywania czynności medycznych wobec konwojowanego w obecności konwojującego go funkcjonariusza, chyba że na przeszkodzie temu stoją względy natury medycznej.

Nie można zgodzić się na uregulowanie przedmiotowego zagadnienia na poziomie aktu wewnętrznego. Jak już wcześniej wskazano, tego rodzaju ingerencja w konstytucyjne prawa jednostki wymaga umocowania ustawowego. Zasadnicze wątpliwości budzi jednak także sposób unormowania tej kwestii.

Obecność osoby trzeciej w trakcie badania lekarskiego lub zabiegu medycznego ingeruje w prawo pacjenta do prywatności, rozumiane jako prawo do zachowania w tajemnicy informacji o życiu prywatnym, w tym o stanie zdrowia i prowadzonym leczeniu. Obecność takich osób nie służy nawiązaniu właściwej relacji między lekarzem a pacjentem. Pacjent może czuć się skrępowany obecnością osoby spoza służby zdrowia w trakcie badań, podczas których konieczne może być zdjęcie odzieży i bielizny albo przekazanie intymnych informacji o stanie zdrowia. Z tych względów przeprowadzanie badań lekarskich i udzielanie innych świadczeń zdrowotnych, w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego, powinno być ograniczone do niezbędnej konieczności.

Przypomnieć należy, że problem obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego podczas udzielania świadczeń zdrowotnych osobie pozbawionej wolności był przedmiotem rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny². Trybunał wypowiedział się na gruncie wniosku osadzonego w jednostce penitencjarnej, w sprawie udzielania mu świadczeń medycznych w obecności funkcjonariusza Służby Więziennej. Racje podniesione w uzasadnieniu wyroku Trybunału powinny zostać jednak uwzględnione także w odniesieniu do analogicznych sytuacji udzielania świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności w obecności funkcjonariuszy innych służb.

Trybunał stanął na stanowisku, że prywatność jednostki, tam gdzie jest to możliwe, powinna być chroniona w imię fundamentalnej wartości konstytucyjnej, jaką jest godność człowieka. Należy w związku z tym, kierując się zasadą proporcjonalności, dążyć do prawidłowego wyważenia pomiędzy prawem osadzonego do prywatności, a bezpieczeństwem personelu medycznego. Przyjęcie generalnej zasady udzielania świadczeń medycznych w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego

² Wyrok z dnia 26 lutego 2014 r., sygn. akt K 22/10.

w sposób nieproporcjonalny ogranicza prawo do prywatności skazanego korzystającego ze świadczeń medycznych. Ustawodawca powinien wyróżniać te kategorie osadzonych, którzy potencjalnie mogą stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa personelu medycznego i wobec których świadczenia zdrowotne muszą być wykonywane w obecności funkcjonariusza działu ochrony. W pozostałym zakresie zasadą powinien być brak obecności funkcjonariusza niewykonywającego zawodu medycznego przy udzielaniu świadczenia medycznego, chyba że wniosek o taką obecność złoży przedstawiciel personelu medycznego.

W związku z implementacją wyroku Trybunału Konstytucyjnego, przepisy Kodeksu karnego wykonawczego zostały zmienione w sposób wypełniający dyspozycje określone wyrokiem. W podobny sposób powinny zostać uregulowane przedmiotowe kwestie w odniesieniu do działań podejmowanych przez funkcjonariuszy Policji wobec tymczasowo aresztowanych i skazanych, którym udzielane są świadczenia zdrowotne.

Mając na uwadze przedstawione wyżej okoliczności, na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2179), zwracam się z wnioskiem do Pana Ministra o podjęcie inicjatywy legislacyjnej w celu uregulowania na poziomie ustawowym kwestii dotyczących obecności funkcjonariuszy Policji, jak również funkcjonariuszy innych podległych Panu Ministrowi służb, podczas badań lekarskich i zabiegów medycznych wykonywanych wobec osób zatrzymanych, tymczasowo aresztowanych i skazanych, w sposób uwzględniający zasady wyrażone w przywołanym wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Z wyrazami szacunku

(podpis na oryginale)